

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการเสริมพลังอำนาจแก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน จังหวัดสมุทรสาคร” เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้ศึกษาได้กำหนดวิธีการศึกษา ดังนี้

วิธีการศึกษา

มีวิธีการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาจากเอกสาร Document Study โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร เอกสารทางวิชาการ บทความ รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย
2. การศึกษาภาคสนาม (Field Study) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินการวิจัย ผู้ศึกษาได้สร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) ตามกรอบแนวคิดเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างที่กำหนด คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดสมุทรสาคร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ทั้งหมด 3 อำเภอที่ให้การดูแลผู้สูงอายุ ได้แก่ อำเภอกะทู้แบน อำเภอบ้านแพ้ว อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีจำนวนทั้งหมด 200 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ให้การดูแลผู้สูงอายุในปัจจุบัน ทั้งหมด 3 อำเภอ การกำหนดขนาดตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตร Krejcie และ Morgan ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 (ศิริพัฒน์ ยอดเพชร, 2547, น. 122-150) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 คน กำหนดขนาดตัวอย่างของแต่ละอำเภอให้เป็นสัดส่วนกับประชากรมีรายละเอียดตามตารางตารางที่ 3.1 ขนาดประชากร ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1

ผลการคำนวณสัดส่วนขนาดตัวอย่างรายอำเภอ

ชื่ออำเภอ	จำนวน อสม. ที่ได้รับการคัดเลือก จาก อบต. ให้การดูแลผู้สูงอายุ ในปี 2552	กลุ่มประชากรตัวอย่าง
เมือง	90	59
กระทุ่มแบน	50	33
บ้านแพ้ว	60	40
รวม	200	132

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ได้พัฒนาขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามมีลักษณะชนิดปลายเปิดและปลายปิด (Open-ended Questionnaires) ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีระดับคะแนน 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด และปฏิบัติมากที่สุด ปฏิบัติมาก ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัติน้อย และปฏิบัติน้อยที่สุด ให้ผู้เลือกตอบเพียงคำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด ซึ่งประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ลักษณะคำถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และจำนวนผู้สูงอายุที่ให้การดูแลจำนวน 6 ข้อ ซึ่งเป็นลักษณะให้เลือกตอบ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน จำนวน 11 ข้อ ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบในลักษณะประเมินค่าเป็น 5 ระดับ ซึ่งปรับมาจากมาตรวัดแบบ Rating Scale คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์ การให้คะแนนดังนี้

คำตอบ	คะแนน
ความคิดเห็นมากที่สุด	5
ความคิดเห็นมาก	4

ความคิดเห็นปานกลาง	3
ความคิดเห็นน้อย	2
ความคิดเห็นน้อยที่สุด	1

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการทำหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน จำนวน 10 ข้อ ลักษณะของคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบในลักษณะประเมินค่าเป็น 2 ระดับ ซึ่งปรับมาจากมาตรวัดแบบ Rating Scale คือ ทำ ไม่ทำ ดังนี้

คำตอบ	คะแนน
ทำ	1
ไม่ทำ	0

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อการเสริมพลังอำนาจในตนเองเพื่อการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน จำนวน 39 ข้อ ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบในลักษณะประเมินค่าเป็น 5 ระดับ ซึ่งปรับมาจากมาตรวัดแบบ Rating Scale คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คำตอบ	คะแนน
ความคิดเห็นมากที่สุด	5
ความคิดเห็นมาก	4
ความคิดเห็นปานกลาง	3
ความคิดเห็นน้อย	2
ความคิดเห็นน้อยที่สุด	1

ส่วนที่ 5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีต่อแนวทางการเสริมพลังอำนาจในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด

การสร้างและทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ศึกษาได้ทำการทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ดังนี้

1. นำแบบสอบถามไปทดสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาและประธานสภานิติพันธ์เพื่อตรวจสอบรายละเอียดของข้อคำถาม

ทุกข้อ และขอคำแนะนำเพื่อปรับปรุง แก้ไข เพื่อคัดเลือกเฉพาะข้อความที่มีความเที่ยงตรงมาใช้ในการสอบถามเพื่อเก็บข้อมูล

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) หลังจากสร้างแบบสอบถามเสร็จแล้ว ผู้ศึกษานำเครื่องมือที่ได้ไปทดสอบ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างประชากรในจังหวัดสมุทรสาครทั้ง 3 อำเภอ จำนวน 30 ราย เพื่อนำผลการทดสอบไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability Coefficient Alpha) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนได้แบบสอบถามที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ ผลการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่น มีค่า Alpha เท่ากับ 0.926 ถือได้ว่าอยู่ในเกณฑ์ที่มีค่าความเชื่อมั่นค่อนข้างสูง จึงสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไปได้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ประสานขอความร่วมมือกับสถานีอนามัย ในเขตพื้นที่ 3 อำเภอ ของจังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอกะห้หม่นแบน และอำเภอบ้านแพ้ว โดยวิธีการมอบแบบสอบถามให้กับประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทั้ง 3 อำเภอ ทั้งหมด 132 ชุด ซึ่งใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 2 วัน และได้แบบสอบถามกลับคืนมา 132 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และนำข้อมูลไปวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับเรียบร้อยแล้วนำตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วจึงนำมาเปลี่ยนเป็นรหัสตัวเลขและนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Science : SPSS) หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้ศึกษาจะนำเสนอผลการศึกษาโดยเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาโดยมุ่งสาระสำคัญจากแบบสอบถามและการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และความสัมพันธ์ด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-Square) ค่าความสัมพันธ์ทางสถิติ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) หรือค่าสถิติ F-test

วิธีวิเคราะห์ข้อมูลและค่าสถิติที่ใช้แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหา ค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน วิเคราะห์โดยคำนวณจากค่าคะแนนต่ำสุด (Minimum) และค่าคะแนน สูงสุด (Maximum) หาค่ามัชฌิมเลขคณิต หรือค่าเฉลี่ย (Mean, $\bar{X}$) และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.1 การให้คะแนน ข้อคำถามแบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คำตอบ	คำถามเชิงบวก (คะแนน)	คำถามเชิงลบ (คะแนน)
เห็นด้วยมากที่สุด	5	1
เห็นด้วยมาก	4	2
เห็นด้วยปานกลาง	3	3
เห็นด้วยน้อย	2	4
เห็นด้วยน้อยที่สุด	1	5

2.2 เกณฑ์ของค่าเฉลี่ยจากคะแนนที่ใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินในการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็นระดับดังนี้

$$\frac{\text{MAX} - \text{MIN}}{I} = \frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

การแสดงระดับของคะแนนเฉลี่ย จะพิจารณาจากคะแนนของคำตอบ โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด โดยใช้เกณฑ์คำนวณจากระดับของคะแนนเฉลี่ยจะมีขั้นคะแนนดังนี้

3.67 – 5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด

2.34 – 3.66 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

1.00 – 2.33 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน วิเคราะห์โดยคำนวณจากค่าคะแนนต่ำสุด (Minimum) และค่าคะแนนสูงสุด (Maximum) หาค่ามัชฌิมเลขคณิต หรือค่าเฉลี่ย (Mean, $\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.1 การให้คะแนน หมวดการทำหน้าที่ในแต่ละข้อคำถามให้เลือกตอบทำหรือไม่ทำ โดยมีการกำหนดให้คะแนน ดังนี้

ตอบใช่	1	คะแนน
ตอบไม่ใช่	0	คะแนน

3.2 เกณฑ์การแบ่งระดับความรู้ แบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่

- ระดับน้อย คือ ได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 80 ลงมา
- ระดับมาก คือ ได้คะแนนมากกว่าร้อยละ 80 ขึ้นไป

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อการเสริมพลังอำนาจในตนเองเพื่อการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน แบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าคะแนน (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด วิเคราะห์โดยคำนวณจากค่าคะแนนต่ำสุด (Minimum) และค่าคะแนนสูงสุด (Maximum) หาค่ามัชฌิมเลขคณิตหรือค่าเฉลี่ย (Mean, $\bar{X}$) และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.1 การให้คะแนน ข้อคำถามแบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คำตอบ	ค่าคะแนน
ความคิดเห็นมากที่สุด	5
ความคิดเห็นมาก	4
ความคิดเห็นปานกลาง	3
ความคิดเห็นน้อย	2
ความคิดเห็นน้อยที่สุด	1

4.2 เกณฑ์ของค่าเฉลี่ยจากคะแนนที่ใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินในการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็นระดับดังนี้

$$\frac{\text{MAX} - \text{MIN}}{I} \text{ แทนค่า } \frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

การแสดงระดับของคะแนนเฉลี่ย จะพิจารณาจากคะแนนของคำตอบ โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด โดยใช้เกณฑ์คำนวณจากระดับของคะแนนเฉลี่ยจะมีขั้นคะแนนดังนี้

3.67 – 5.00	หมายถึง	อยู่ในระดับมาก
2.34 – 3.66	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
1.00 – 2.33	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย

ส่วนที่ 5 คำถามปลายเปิดเพื่อให้ประชากรที่ศึกษาแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะวิเคราะห์ให้การใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 6 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

6.1 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้และจำนวนผู้สูงอายุในการดูแลของอาสาสมัคร กับการทำหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square)

6.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้และจำนวนผู้สูงอายุในการดูแลของอาสาสมัคร กับทัศนคติของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) หรือค่าสถิติ t-test และ F-test

6.3 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้าน อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้และจำนวนผู้สูงอายุในการดูแลของอาสาสมัคร กับทัศนคติต่อการเสริมพลังอำนาจในตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเพื่อการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) หรือค่าสถิติ F-test

การนำเสนอผลการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษานำเสนอข้อมูลและสรุปผลการศึกษา ได้มุ่งสาระสำคัญจากแบบสอบถามโดย

1. การพรรณนาข้อมูล ซึ่งอาศัยข้อมูลทางสถิติ ประกอบด้วย ตารางค่าความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, การวิเคราะห์ความแปรปรวน, การวิเคราะห์ความสัมพันธ์และปรากฏการณ์ อธิบายโดยแนวคิดทฤษฎี

2. การบรรยายประกอบตารางแสดงการกระจายของตัวแปร โดยการอ่านค่าทางสถิติตัวเลขที่ปรากฏบนตารางนั้นๆ เพื่อประกอบกับการบรรยายข้อมูลที่ได้จากผลการศึกษา

